

(у Гадамера – «горизонтів»), безпосередньо або опосередковано пов'язують їх. Тому розуміння як інтерпретація не тільки не ускладнює, а, навпаки, сприяє процесу розуміння історії і культури, «оживляє» їх. Важливим поняттям герменевтико-феноменологічного аналізу виступає життєвий світ. Чи є життєвий світ об'єктом психології? Відповідь Гуссерля – ні, якщо мова йде про традиційну психологію, яка перейняла методику об'єктивних наук; але звідси виростає необхідність обґрунтування нової трансцендентальної психології. Предметом дослідження Гуссерля виступають суб'єктивні передумови об'єктивних наук і приналежність до логіко-теоретичного праксису. Завдання методу герменевтиці – окреслити контури нашого життя, життєвого світу. Акцент ставиться не на розробку процедури розуміння, а скоріше на роз'ясненні стандартних умов, при яких має місце розуміння. В творчості Григорія Сковороди багато символів, які потребують інтерпретації. В символах специфічна цілісність, яка концентровано виражає певний соціокультурний смисл, як образне представлення ідеї. Символізм – це тип мислення українського філософа. Його три світи гармонійно пов'язані: макрокосм, мікркосм і символічний світ, або Біблія. Перший світ всезагальний, де живе все народжене – великий світ. Інші два – часткові й малі світи. Перший – мікркосм, тобто малий світ, або людина. Другий світ символічний, тобто Біблія. Всі три світи складаються із двох сутностей: матерії і форми. У символічному, або біблійному світі також є і форма і матерія, тобто плоть і дух, видимість і істина, смерть і життя. Для Сковороди Біблія є символічним світом, тому що у ній зібрані небесні, земні і глибинні створіння, які виступають монументами, які ведуть нашу думку у поняття вічної природи, прихованої у тлінній так, як малюнок у фарбах. Мова Сковороди наскрізь символічна. Символ у тексті має абсолютно самоцінне значення. Вивчати та інтерпретувати твори Сковороди потрібно на підставі законів його творчості, виходячи з законів семантичного світу.

Вчення Г. Сковороди привертає особливу увагу нашого сучасника тому, що воно спрямоване на інтенсифікацію внутрішнього життя людини, той життєвий світ, про який говорив Е. Гуссерль – «вживаючись» у внутрішній світ Г.Сковороди, ми знаходимо стратегії орієнтації та смислу. Притаманний філософії Г. Сковороди персоналізм ставить у центр уваги живу людську особистість, намагається сформуванати модель «спорідненого» місця та праці, які приносять людині стійке щастя, визначає призначення людини та її майбутнє.

Література

1. Паласюк Галина Богданівна. Ідеї стоїчної філософії у вченні Григорія Сковороди: Дис... канд. філос. наук: 09.00.05 / Львівський держ. ун-т ім. Івана Франка. – Л., 1998. – 140 л.
2. Наш перворозум. Григорій Сковорода на портреті і в житті: Фотокнига. – К.: Спалах, 2004. – 180 с.
3. Гуссерль Э. Феноменология: [Статья в Британской энциклопедии] / Предисл., пер. и примеч. В. И. Молчанова // Логос, 1991. – № 1. – С. 12–21.
4. Чижевський Д. Філософські твори: У 4 т. – Т. 1: Нариси з історії філософії на Україні. Філософія Григорія Сковороди. – К.: Смолоскип, 2005. – 402 с.

A BREAKTHROUGH IN 19TH CENTURY SCIENCE AND ITS PHILOSOPHICAL CONSEQUENCES

Dr hab. Wiesław Wójcik, associate professor
Jan Długosz University in Czestochowa, Poland

In this work, I would like to focus on analyzing the breakthrough in science that took place in the nineteenth century. At the basis of this breakthrough were the changes that took place in contemporary mathematics. The emergence in modern times of mathematical physics and new methodology based largely on new mathematical theories has generated problems and issues that are difficult to solve over time. In the nineteenth century, their number and importance reached a critical state. Science was based on indefinable concepts and theories, used to a large extent

intuitively (the concept of number, function, variable, limit, continuity, infinite series, derivative, integral, curve, surface, geometric space). It turned out that it was necessary to face the concepts swollen with philosophical significance: space, variability, identity, similarity, symmetry, order. This overlapped with the preaching (positivism, scientism) of the separation of special sciences and philosophy.

For many scholars, working with the foundations of mathematics and natural sciences has become a solution. Particularly important was the study of the basics of geometry, mathematical analysis and algebra. These studies generated new theories, and new problems and paradoxes with them. An attempt to refine the geometry led to the creation of non-Euclidean geometry, refining the theory of real numbers contributed, among others, to the theory of set theory (giving rise to further problems), and the development of algebra pointed to the indelible limits of mathematical accuracy (e.g. the inability to give a general formula for the elements of higher-level equations than four). However, new concepts have emerged, which are an important subject of research for philosophy, and they include: the concept of an infinite set, a group (more broadly an algebraic structure), function, and variety. These new mathematical concepts (as "optimal" concepts, that is, showing the possibility of building the most general theories relating to reality) have included mathematics and natural sciences in the discussion of philosophical problems. For example, the concept of manifold has become crucial for Bernard Riemann, the creator of many modern mathematical theories, as a starting point for understanding the relationship between geometry and the concept of space. In addition, it played a central role in his project of building the unity of science. A breakthrough in 19th-century mathematics led to the emergence of thermodynamics, electrodynamics, quantum mechanics and relativity. These theories revolutionized the image of the world, and a change in social mentality began to take place. The strength of rational arguments, including mathematics and logic, has been demonstrated. There was also an acceleration of civilization – the development of technology, new ways of organizing social and economic life. This development, however, began to be accompanied by a counterattack on the one hand from irrational positions and on the other from scientific positions trying to reduce all knowledge to formal, mathematical and natural sciences.

Similar breakthroughs took place in the history of European science twice more: in ancient times (fifth century BC) and at the end of the Middle Ages (fourteenth century). At work, I will show the common features of these breakthroughs and describe the consequences they have for culture, including the building of new philosophical theories.

It will also show the broader context of the dispute between rationalism and irrationalism as a clash of civilizations with subsequent characters of barbarism (destroying the value of science and philosophy). The development of mathematics in modern and modern times (and its applications in natural sciences, medicine and technology) has shown that the development of European civilization without mathematics would be impossible. It has been forgotten, however, that even without understanding mathematical ideas, many philosophical texts are trivialized. For example, it is difficult to understand the ideas of Bacon, Kuzańczyk, Descartes, Leibniz, Malebranche, Kant, Bolzano or Husserl when we lose connection with the source of these ideas, which was largely in mathematics. In addition, scientific discoveries (without seeing mathematical roots in them) become incomprehensible and frightening - irrational, because they lack their main rational component. In the nineteenth century, it was recognized that the mathematics and natural sciences have already reached the end of their development and fully described and explained the functioning of the world. They will now replace all other cognitive methods and bring humanity prosperity and happiness. Therefore, for the "good of humanity", elimination of all elements related to philosophy from science and education was proposed. However, without this connection with philosophy, science cannot show its de facto ethical and humanitarian values. This mentality has its source in the ideological, political and military cataclysms of the nineteenth and twentieth centuries (communism, fascism, various racisms and nationalisms, revolutions and wars that use the achievements of science and technology for destruction). The irrational admiration for science (as another source of reviving barbarism) is equally dangerous. Irrational admiration easily turns into a feeling of fear, resentment and even aggression.